

Opiskelijat Euroopassa

VAN DEN BERG, LEO & ANTONIO RUSSO (2004). *The student city. Strategic planning for student communities in EU cities*. 336 s. Ashgate, Aldershot.

Osaavia ihmisiä on jo pitkään pidetty tärkeänä hyvinvoinnin ja taloudellisen kehityksen voimavarana. Osaaminen perustuu oppimiseen ja samalla koulutukseen. Opiskelijat ja heidän tarpeensa on kuitenkin professori Leo van den Bergin ja tohtori Antonio Russon mukaan unohdettu paikallishallinnossa ja kaupunkisuunnittelussa. Heidän teoksensa on oiva osoitus eurooppalaisen vertailevan kaupunkitutkimuksen yleistymisestä. Kirja on syntynyt osana EURICUR-tutkimusryhmän toimintaa Rotterdamin Erasmus-yliopistossa. Ryhmällä on oma sarjansa Ashgate-kustantamolla ja kirjoja on jo yli kymmenen.

Kirjoittajat analysoivat opiskelijoita ja heihin kohdittavia hallinnollisia toimia yhdeksässä keskikokoisessa eurooppalaisessa kaupungissa. Suomesta mukana on Helsinki. Helsingin valitseminen Suomen tapauskaupungiksi on itsestäänselvyys, kun otetaan huomioon muiden kaupunkien, kuten Münchenin tai Birminghamin väestön ja talouden koko sekä opiskelijoiden määrä. Toisaalta olisi ollut mielenkiintoista arvioida jotain muuta suomalaista yliopistokaupunkia, koska Helsingistä (pääkaupunkiseudulta) tutkimuksessa on mukana seitsemän yliopistotasosta korkeakoulua ja ammattikorkeakoulu

Stadia. Suurimman, eli Helsingin yliopiston toiminta on hajautettu kolmelle pääkampukselle, mikä osaltaan vaikeuttaa hajanaisen ja varsin erilaisten koulutusyksikköjen hallinnollisten toimien analysointia.

Kirja jäsenyy 11 kappaleeseen, jotka ovat kaupunkien mukaan nimettyjä ensimmäistä ja viimeistä lukuun ottamatta. Toisin sanoen kirja rakentuu tapausesittelyjen kautta. Tieteellinen osuus konkretisoituu avauskappaleessa, jossa kuvataan tapaustutkimusten toteutusta ja metodologiaa. Kirjallisuuskatsaus olisi mielestäni voinut olla pidempikin. Lisäksi valtaosa käytetyistä lähteistä on peräisin 1990-luvulta. Tosin on muistettava, että kirja julkaistiin vuonna 2004, joten sen tekeminen lienee alkanut lähellä vuosituhanen vaihdetta.

Tapaustutkimukset eritellään suoraviivaisesti. Kohdeet esitellään kuvailevasti ja analyttinen keskustelu on vähäistä esimerkiksi tapauskaupungeissa tehdyistä aiemmista tutkimuksista. Tämä näkyy selvästi kohteita koskevissa lähteissä, jotka ovat pääsääntöisesti erilaisten hallinto-organisaatioiden tuottamia raportteja. Paikallistietoutta tutkijat ovat keränneet haastatteluin. Jokaisesta kaupungista on haastateltu noin kymmentä johtajaa ja asiantuntijaa. Suomesta haastateltavina ovat olleet opiskelijajärjestöjen, kaupunkien ja korkeakoulujen edustajat.

Tekijät tarkastelevat opiskelijoita tulevaisuuden ta-
louskasvun tekijöinä. Teoksessa oletetaan, että henkisen

tietopääoman luomisen edellytykset vaativat ennakoivaa ja määrätietoista toimintaa hallinnolta. Opiskelijoita käsitellään homogeenisenä ryhmänä, johon hallinto kohdistaa päätöksiä ja toimenpiteitä. Yleistäminen aiheuttaa kirjan temaattisen painopisteen lipumisen kohti yleisluonteisempaa kysymyksenasettelua innovaatiojärjestelmässä toimivien organisaatioiden suhteista. Tämä konkretisoi vertailevassa tutkimuksessa, jossa analysoidaan yliopistojen, julkishallinnon ja yritys-elämän vuorovaikutussuhteita – ei siis opiskelijoita.

Teos on suoraviivainen ja kuvaileva esittely erilaisten kaupunkien käytännöistä. Se on kirjoitettu ensisijaisesti päättäjille ja soveltavaa tietoa haluaville tutkijoille. Soveltuvuus näkyy kautta kirjan ja lopussa kirjoittajat esittelevät suoria toimintaohjeita päätöksentekijöille. He tarjoavat rohkeasti varsin yksilöityjä suosituksia esimerkiksi kampusalueiden ja opiskelija-asuntojen sijoittamisesta.

Pohjana olevan tutkimuksen metodologinen osuus esitellään suppeasti. Esimerkiksi kaupunkien valintakriteerit jäävät epäselviksi. Kaupungeista monet, kuten Helsinki, München ja Lyon, ovat varakkaiden alueiden keskuksia. Lisäksi niiden yliopistot ovat maissaan arvostettuja. Pelkästään tämä lähtökohta kyseenalaistaa maakohtaiset yleistykset. Esimerkiksi Helsingissä tehtävät päätökset opiskelijoiden asumisesta eivät sellaisenaan sovi pienemmillä paikkakunnilla. Metodologista keskustelua tulosten yleistettävyydestä ei teoksessa käydä lukuun ottamatta kirjoittajien toteamusta, jonka mukaan tulokset ovat yleistettäviä.

Kirja ei myöskään käytä riittävästi opiskelijoiden omaa ääntä. Muutamien opiskelijajärjestöjen johtajien haastattelut eivät nähdäkseni tuo sitä tarpeeksi esiin. Opiskelijoiden hyvinvointia koskevat tutkimukset olisivat syventäneet aihetta. Suomessa esimerkiksi Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö on julkaissut ja osallistunut useiden opiskelijatutkimusten toteuttamiseen. Valinta on myös rajauskysymys, koska kirja noudattaa tyyppillistä ylhäältä alaspäin etenevää lähestymistapaa. Sen lähtökohtana ovat viralliset päätöksenteko-organisaatiot, joten kirja edustaa hallintotutkimuksen valtavirtaa.

Kirjan selvä vahvuus on erilaisten eurooppalaisten kaupunkien vertailu yhdenmukaisessa viitekehysessä. Käytetty ryhmittely on kohteiden erilaisuudesta johtuen varsin yleispiirteinen (plussia ja miinuksia), ja liukumat luokasta toiseen ovat epäselviä. Tosin yhteiskuntatieteellinen tutkimus harvoin tavoittelee yhteen näkökulmaan perustuvia luokituksia tai rajanvetoja.

Lopussa kirjoittajat tiivistävät analyysinsä yliopisto-organisaatioiden, muun julkisen sektorin ja yritysten välisistä vuorovaikutussuhteista. He luovat yhdeksän tapaustutkimuksensa pohjalta kolmiluokkaisen jaon yliopistokaupungeista. Tulokset antavat varsin kriittisen kuvan tutkittujen yliopistojen vaikutuksesta muuhun yhteiskuntaan. Helsinki poikkeaa yleislinjasta. Helsingin plusmerkkien määrä on kaksinkertainen toiseksi eniten niitä saaneeseen Lyoniin verrattuna. Tulos siis mairittelee suomalaisia. Tutkimusosion vastaukset kirjan pääteemaan, eli opiskelijoiden tilanteeseen ja asemaan, ovat kuitenkin melko ohuita. Helsinkiä käsittelevät kappaleet tarkastelevat pääosin innovaatiojärjestelmän ja organisaatioiden vuorovaikutusta. Sama ongelma koskee muitakin tapauskaupunkeja.

Kokonaisuus on mielenkiintoinen lisä opiskelijoiden tarpeiden, aluesuunnittelun ja poliittisen päätöksenteon välisiä suhteita analysoivaan kirjallisuuteen. Suomalaisille tutkijoille ja opettajille kirjan anti jää kuitenkin hieman ohueksi.

Teos osoittaa vertailevan kaupunkitutkimuksen haastavuuden. Se nostaa ansiokkaasti esiin harvoin käsiteltyjä ja tutkittuja näkökulmia. Suosittelen kirjaa kaikille niille, joita kiinnostaa eurooppalaisten suunnittelukäytäntöjen vertaileva tutkimus. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista ja tarpeellista nähdä vastaavia teoksia myös muiden ryhmien, kuten vanhusten, työttömien tai vaikkapa tutkijoiden tai taiteilijoiden tarpeista.

TOMMI INKINEN
Maantieteen laitos,
Helsingin yliopisto